

ELŐSZÓ

Az éppen száz esztendeje megalakult Magyarországi Néprajzi Társaság első választmányi ülésén HERRMANN Antal titkár a következőket mondotta: „... már az első zászlóbontó fellépésünknel hangozzék fel programmunk egyik legjelentősebb jelszava: hazai ethnographiai múzeum szervezésének feltétlenül szükséges és elodáztatatlanul sürgős volta ... Az utolsó órában vagyunk. Ha még kevés ideig habozunk, a civilisatio tengerének hullámai összecsapnak néphagyományaink felett és menthetetlenül örökké eltemetik a múlt megbecsülhetetlen emlékeit.”

Az elmúlt száz évben vajon hányszor hangzott el ezen aggodalom, és vajon hányszor talált tenni akaró és főképpen tenni tudó megértésre? Ha a budapesti Néprajzi Múzeum példáját tekintjük, akkor egyenesen közönyről adhatunk számot, hiszen a mai napig nem épült meg a hazai néprajz központi múzeumának épülete. Ha a vidéki múzeumok helyzetét nézzük, valamivel kedvezőbb képet látunk, köszönhetően talán az egyéb tudományszakoknak, melyek a múzeumteremtést élénkebben motiválták, vagy annak a lokálpatriotizmusnak, mely a századfordulón nagyobb városaink urbanizációs presztízskérdéseként fogta fel a városi múzeum teremtését.

A szaktudomány tömegbázisát képviselő Néprajzi Társaság a múzeumügy mellett kezdettől kiállt, folyóiratában, az Ethnographiában számtalanszor helyet adott a múzeumok néprajzi tevékenységéről szóló beszámolóknak. Ez abból a sajátos tudománytörténeti helyzetből adódik, hogy szinte egészen a közelmúltig a múzeumok voltak az egyetlen műhelyei a néprajzi tevékenységnek. Amint kötetünk tanulmányaiból világosan kirajzolódik, a regionális múzeumok meghatározó módon lendítették fel egy-egy tájegységünk népi kultúrájának feltárását. S amikor a szaktudomány gyökeresen átszerveződő intézményi struktúrájából sajátos módon kirekedtek az éppen ekkor decentralizált múzeumok, a Néprajzi Társaság maradt az egyetlen összetartó kapocs.

A múzeumügyet kezdettől magáénak érző, az etnográfus múzeológusokat immáron évszázada összefogó Néprajzi Társaság centenáris ünnepében a múzeumok is osztoznak. Köszöntik a száz esztendő Magyar Néprajzi Társaságot e jelen kötettel, melynek gondolatát több mint két esztendeje dr. DANKÓ Imre c. egyetemi tanár, több megyei múzeumi szervezetünk volt igazgatója, egyben kötetünk szerzője vetette fel. A Néprajzi Társaság választmánya örömmel fogadta ezen indítványt, és az ünnepi előkészületek sorába iktatta annak megszervezését, mely feladattal megbízta a kötet szerkesztőit. Elkészítettük a témakidolgozás szempontjait, ami a kötet anyagának megközelítően egységes keretet kívánt biztosítani, bár az uniformizálás eleve nem állt szándékunkban. A megyei múzeumigazgatók többségében megértéssel fogadták a kötet szerzőinek felkérését, akik szintén nagyobb arányban felismerték e kollektív munka fontosságát. Itt kell megemlíteni, hogy a rendelkezésre álló szűkös idő és főképpen a terjedelmi korlátok miatt elkerülhetetlenné vált a tanulmányok egy részének kényszerű rövidítése, amiért a szerzők megértő elnézését kérjük.

Mivel országos összefogással könyvet csinálni nálunk sohasem volt könnyű feladat — különösen társadalmi munkában nem —, valójában reménykedtünk, de

igazából nem bízunk abban, hogy a 21 tanulmány elkészül. — Végül is nem kevés energiával összeállt a teljes kötet, melynek sokszorosítására, megjelentetésére TÁLAS László, a Szolnok megyei Múzeumi Szervezet igazgatója kezdettől megértő támogatásáról biztosította a vállalkozást. A terjedelmes anyag nyomdai előkészítése a Néprajzi Múzeum támogatásával valósult meg. Ezen összefogás is példája annak a szak tudományos együttműködésnek, aminek eredményeként első alkalommal valósult meg egy mindez ideig nélkülözött tudománytörténeti kézikönyv a magyar múzeumokban folyó néprajzi tevékenység történetéről.